

ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кавецький Андрій Олександрович

Студент спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Кусик Н.Л., к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Сьогодні, провідні компанії світу як відкриті соціально-економічні системи, працюють як для вирішення соціальних проблем, так й для отримання позитивних фінансових результатів, а саме – прибутку. Тому, на всіх етапах становлення бухгалтерського обліку, визначення фінансових результатів було головною метою будь-якого підприємства.

Починаючи з періоду становлення вітчизняного бухгалтерського обліку виникло багато проблем щодо визначення, обліку і розрахунку фінансових результатів, тому що фінансові результати, як відомо, напрями залежать від особливостей обліку і визначення доходів і витрат. Навіть великі та провідні підприємства іноді використовують досить сумнівні методи визначення результатів своєї діяльності. Наслідком цього є різноманітні спотворення фінансової звітності підприємства.

Для того, щоб унеможливити подібні негативні процеси дослідники почали вивчати різноманітні закономірності визначення фінансових результатів і дійшли до висновку, що одна із проблем лежить на поверхні – неправильне трактування терміну «фінансові результати». Серед таких дослідників та вчених можна виділити багато українських, а саме це: Ф.Ф. Бутинець, А.Б. Борисов, А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Р.В. Скасюк та інші.

На думку Загороднього А.Г. та Вознюка Г.Л., фінансовий результат – це різниця між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час (приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді) [1]. А.Б. Борисов виражає фінансові результати як підсумки господарської діяльності підприємства або його підрозділів, приріст (зменшення) вартості власного капіталу (визначаються шляхом співставлення витрат з отриманими доходами) [2]. Дослідник Р.В. Скасюк трактує фінансовий результат як якісний та кількісний показник результативності господарської діяльності підприємства [3]. Науковець Ф.Ф. Бутинець розкриває фінансовий результат також через

прибуток або збиток організації (співставлення доходів та витрат підприємства, відображених у звіті) [4].

Визначення сутності фінансових результатів діяльності підприємства деякі дослідники рекомендують формулювати використовуючи поняття прибутку та збитку.

Розглянемо визначення прибутку / збитку підприємства в різних інтерпретаціях.

Ще у Давньому Китаї люди почали замислюватися над трактуванням прибутку. Виходячи із китайського трактату, прибуток – це надлишка частина золота, яка залишається в одних людей у результаті нерівноцінного обміну [5].

На думку провідних сучасних фахівців П.І. Багрій та С.І. Дорогунцова, прибуток – це дохід, отриманий від функціонуючого капіталу у результаті використання праці робітників, які працюють по найму [6]. А.Б. Борисов вважає, що прибуток – це перевищення доходу над витратами за конкретний часовий проміжок [2]. Дослідник А.В. Ковтун бачить прибуток як частину додаткової вартості товару, який продається організацією, що залишається під контролем підприємства після погашення виробничих витрат [7].

Розглянемо негативний фінансовий результат – збиток. Збиток, як економічна категорія, є протилежною стороною позитивного фінансового результату. Посилаючись на вищезазначених вчених, можна зробити висновок, що збитки – це перевищення витрат над доходами підприємства, тобто виручка менша за повну собівартість продукції.

Розглядати фінансові результати без їх складових частин, а саме доходів та витрат підприємства, є недоцільним, тому наведемо окремо думки авторів стосовно витрат та доходів підприємства.

Німецький учений Г. Фандель у праці «Теорія виробництва і витрат» зазначає, що витрати – це «затрати факторів виробництва у вартісному вимірі» [8]. У праці «Особливості бухгалтерського обліку в США» за редакцією Ф.Ф. Бутинця зазначено, що «витрати – це те, що фірма платить для того, щоб вести діло і отримувати дохід» [9].

На думку вітчизняного вченого Ю.І. Продіуса, дохід – це виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) за вирахуванням матеріальних витрат. Він є грошовою формою чистої продукції підприємства, тобто охоплює оплату праці та прибуток [10].

Звернувшись до законодавчої бази можна отримати офіційні твердження щодо визначення фінансового результату діяльності підприємства, прибутку та збитку підприємства, доходів та витрат підприємства.

За Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, фінансовим результатом є прибуток або збиток - загальний дохід за вирахуванням витрат за винятком компонентів іншого сукупного прибутку [11].

За Національними стандартами бухгалтерського обліку, згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», збиток – це перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати, а прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати [12].

Також, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» трактує витрати, як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками), та дохід, як збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [12].

Дослідивши складові фінансових результатів, як економічної категорії (прибуток, збиток, доходи, витрати), повернемося до дослідження сутності фінансових результатів діяльності підприємства.

Національне законодавство не надає чіткого визначення терміну «фінансові результати», також як і міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, які посилаються на визначення понять прибуток або збиток. В свою чергу, прибуток та збиток розглядаються з точки зору таких складових частин, як доходи та витрати.

Отже, на основі вищезазначених досліджень, можна зробити висновок, що фінансові результати є підсумком фінансово-господарської діяльності підприємства, які визначаються як різниця між доходами і витратами підприємства (якщо мова йде про позитивний фінансовий результат – прибуток, а якщо мова йде про негативний фінансовий результат – збиток) та мають прямий вплив на приріст або зменшення вартості власного капіталу підприємства.

Література

1. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.
2. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. Москва: Книжный мир, 1999. 895 с.

3. Скасюк Р.В. Сутність і значення фінансових результатів у системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal1/natura1/npkntu_e (дата звернення: 13.05.2021).
4. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: навчальний посібник. Житомир: Рута, 2003. 680 с.
5. Штейн В.М. Гуаньцзи: исследование и перевод. Москва: Госполитиздат, 1959. С. 251-318.
6. Багрій П.І. Економічний словник / за ред. П.І. Багрій, С.І. Дорогунцова. Київ, 1973 . 624 с.
7. Ковтун А.В., Чічкан М.В. Податок на прибуток підприємств: реалії сьогодення. *Стратегія економічного розвитку України*. 2015. № 37. С. 101-107.
8. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат / пер. з нім. М.Г. Грещака. Київ: Таксон, 2000. 520 с.
9. Особливості бухгалтерського обліку в США / пер. з англ., за ред. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ЖІТІ, 1997. 559 с.
10. Продиус Ю.И. Экономика предприятия: учебное пособие. Харьков: Изд-во «Одиссей», 2004. 416 с.
11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності»: МСБО. 2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення: 13.05.2021).
12. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 13.05.2021).